

Törvény a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságainak védelméről

(A JSZK Hivatalos Lapja, 11/2002., Szerbia és Montenegró Államközösség Hivatalos Lapja, 1/2003. – Alkotmányos Alapokmány és a SZK Hivatalos Közlönye 72/2009. - másik törvény)

Első rész

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A törvény tárgya

1. szakasz

Ez a törvény azoknak az egyéni és kollektív jogoknak az érvényesítési módját szabályozza, amelyeket a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság alkotmánya vagy a nemzetközi szerződések szavatolnak a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek.

Ez a törvény szabályozza a nemzeti kisebbségeknek a polgári jogaik és szabadságaik megvalósítása során való bármilyen megkülönböztetés elleni védelmét is., továbbá létrehozza a nemzeti kisebbségeknek az önkormányzatra való külön jogát biztosító és védő eszközöket az oktatás, a nyelvhasználat, a tájékoztatás és a kultúra terén, valamint a hatalom gyakorlásában és közügyek irányításában való részvételt megkönnyítő intézmények létesítését.

Az alkotmánnyal és a törvénnyel összhangban, köztársasági vagy tartományi jogszabályokkal az e törvényben szabályozott kérdéseket részletesebben rendezni lehet.

A nemzeti kisebbség meghatározása

2. szakasz

E törvény értelmében nemzeti kisebbség a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság állampolgárainak minden csoportja, amely számbelileg eléggé reprezentatív, bár kisebbséget képez a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság területén és a lakosság valamely olyan csoportjához tartozik, amely hosszantartó és szoros kapcsolatban áll a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság területével, ám olyan jellegzetességekkel bír, mint a nyelv, a kultúra, a nemzeti vagy etnikai hovatartozás, a származás vagy vallási hovatartozás, ami alapján különbözik a többségi lakosságtól, és amely csoport tagjait jellemzi az a gondoskodás, hogy együttesen tartsák fenn közös identitásukat, beleértve a kultúrát, a hagyományt, a nyelvet vagy a vallást.

E törvény értelmében nemzeti kisebbségnek számítanak az állampolgároknak azon csoportjai, amelyek népnek, nemzeti és etnikai közösségnek, vagy nemzeti és etnikai csoportnak, nemzetnek és nemzetiségnek nevezik magukat, és eleget tesznek e szakasz első bekezdésében megszabott feltételeknek.

Második rész

ALAPELVEK

A diszkrimináció (megkülönböztetés) tilalma

3. szakasz

Tilos a diszkrimináció minden megnyilvánulása, nemzeti, etnikai, faji és nyelvi alapon, azokkal a személyekkel szemben, akik a nemzeti kisebbségekhez tartoznak.

A szövetség, a köztársaság, autonóm tartomány, város és község szervei nem hozhatnak olyan jogi aktust, és nem tehetnek olyan intézkedést, amely ellentétben áll e szakasz 1. bekezdésével.

Az egyenrangúságot biztosító intézkedések

4. szakasz

A Jugoszláv Szövetségi Köztársaság hatalmi szervei az alkotmánnyal és a törvénnyel összhangban törvényeket és egyedi jogi aktusokat hoznak, valamint intézkedéseket foganatosítanak a nemzeti kisebbségekhez és többségi nemzethez tartozó személyek teljes és hatékony egyenjogúságának biztosítása érdekében.

A hatalmi szervek az 1. bekezdésben említett jogi aktusokat és intézkedéseket a roma (cigány) nemzeti kisebbség helyzetének javítása érdekében hozzák meg.

Az 1. bekezdésben említett jogi aktusok és intézkedések nem tekinthetők megkülönböztető aktusoknak.

A nemzeti hovatartozás vállalásának és kinyilvánításának szabadsága

5. szakasz

A nemzeti hovatartozás vállalásának és kinyilvánításának a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság alkotmányában meghirdetett szabadságával összhangban senki sem szenvedhet kárt amiatt, ha kinyilatkoztatja, vagy tartózkodik nemzeti hovatartozása kinyilatkoztatásától

Tilos a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek bármilyen kötelező nyilvántartásba vétele, amely akaratuk ellenére arra kötelezi őket, hogy nemzeti hovatartozásukról nyilatkozzanak.

Tilos minden olyan cselekmény és intézkedés, amely a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek erőszakos asszimilálására irányul.

A bel- és külföldi nemzettársakkal való együttműködés joga

6. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy a Jugoszláv Szövetségi Köztársaságon belül, vagy határain kívül szabadon békés kapcsolatokat alakítsanak ki és tartsanak fenn a más államokban törvényesen tartózkodó egyénekkal,

különösen azokkal, akikkel közös az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk vagy kulturális örökségük.

Az állam könnyítéseket vezethet be az 1. bekezdésben említett jogok érvényesítése érdekében.

Az alkotmányos rend, a nemzetközi jogi elvek és a közerkölcs tiszteletben tartása

7. szakasz

Tilos az e törvényben szavatolt jogokkal való visszaélés, amely a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság vagy a tagköztársaság alkotmányos rendjének megdöntésére, területi épségének és szuverenitásának a megbontására, a szavatolt alapvető emberi és polgári jogok és szabadságjogok megsértésére, valamint nemzeti, etnikai, vallási vagy faji gyűlölet és türelmetlenség keltésére irányul.

Az e törvényben előírányzott jogokat és szabadságjogokat nem szabad a nemzetközi jogi elvekkel ellentétes célokra, vagy a közbiztonság, az erkölcs, a közegészség ellen fordítani.

Az e törvényben szavatolt jogok és szabadságjogok megvalósítása nem lehet kihatással az állampolgárságból eredő kötelezettségekre és felelőségekre.

A szerzett jogok védelme

8. szakasz

Ez a törvény nem módosítja, és nem szünteti meg a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek azon jogait, amelyek érvényben voltak e törvény életbe lépésekor, és a nemzetközi szerződésekből eredő jogokat sem, amelyekhez a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság csatlakozott.

Harmadik rész

A SAJÁTOS SÁG MEGŐRZÉSÉNEK JOGA

A személyi név megválasztása és használata

9. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek jogukban áll, hogy szabadon válasszák meg és használják személynevüket és gyermekeik nevét, továbbá hogy ezeket a személyneveket minden közokiratban, hivatalos nyilvántartásban és személyiadat-gyűjteményben saját nyelvük és helyesírásuk szabályai szerint tüntessék fel.

Az 1. bekezdésben említett jog nem zárja ki a személynevek a szerb nyelv írásmódja és helyesírása szerinti párhuzamos bejegyzését.

Az anyanyelvhasználat joga

10. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek magánéletükben és nyilvánosan szabadon használhatják saját nyelvüket és írásukat.

Hivatalos nyelv- és íráshasználat

11. szakasz

Az olyan önkormányzati egység területén, ahol nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek hagyományosan élnek, nyelvük és írásuk egyenrangú hivatalos használatban lehet.

A helyi önkormányzati egység kötelezően bevezeti a nemzeti kisebbség nyelvének és írásának egyenrangú hivatalos használatát, ha a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek százalékaránya a népesség összlétszámában az utolsó népszámlálás eredményei szerint eléri a 15%-ot.

Abban a helyi önkormányzati egységben, amelyben e törvény meghozatalának idején a nemzeti kisebbség nyelve hivatalos használatban van, e nyelv hivatalos használatban marad.

A nemzeti kisebbségi nyelvnek az 1. bekezdésben említett hivatalos használatán főként az alábbiak értendők: a nemzeti kisebbségi nyelv használata közigazgatási és a bírósági eljárásban, valamint a közigazgatási és a bírósági eljárás lefolytatása nemzeti kisebbségi nyelven, továbbá a nemzeti kisebbségi nyelv használata a közhatalmi jogosítvánnyal felruházott szervek és a polgárok közötti kommunikációban, közokiratok kiadása: hivatalos nyilvántartások és személyiadat-gyűjtemények vezetése nemzeti kisebbségi nyelven is és ezeknek az okiratoknak teljes érvényüként való elfogadása ezen a nyelven, továbbá a szavazólapon és a választási anyagon való nyelvhasználat, és a képviseleti testületek munkájában való nyelvhasználat.

A 2. bekezdésben említett területeken az adott nemzeti kisebbség nyelvén, annak helyesírása és hagyománya szerint is ki kell írni a közhatalmi jogosítvánnyal felruházott szerveknek, a helyi önkormányzat egységeinek, a településeknek, tereknek, utcáknak a nevét, illetve a többi földrajzi nevet.

A szövetségi törvényeket és jogszabályokat, külön jogszabállyal összhangban, a nemzeti kisebbségek nyelvén is közzé kell tenni.

Az olyan nemzeti kisebbséghez tartozó személyek, akiknek a százalékaránya a JSZ népességének összlétszámában az utolsó népszámláláskor elérte a 2%-ot, saját nyelvükön fordulhatnak a szövetségi szervekhez, és joguk van ezen a nyelven választ kapni.

A Szövetségi Képviselőház azon képviselőjének, aki a JSZK népességének összlétszámában az utolsó népszámláláskor legalább 2%-os százalékarányt képező nemzeti kisebbséghez tartozik, joga van a Képviselőházhhoz saját nyelvén fordulni. Erről a Szövetségi Képviselőház tanácsainak ügyrendje részletesebben rendelkezik.

A kultúra és a hagyományok ápolásának joga

12. szakasz

Elidegeníthetetlen egyéni és kollektív jog a nemzeti és etnikai, kulturális, vallási és nyelvi sajátosságoknak - mint a polgároknak, a nemzeti kisebbségeknek, és a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek a hagyományait alkotó elemnek - a kifejezésre juttatása, megőrzése, ápolása, fejlesztése, továbbítása és kinyilvánítása.

A nemzeti és etnikai sajátosság megőrzése és fejlesztése érdekében, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy a kulturális és a művelődési élet valamennyi területén külön kulturális, művészeti és tudományos intézményeket, társaságokat és egyesületeket alakítsanak.

Az előző bekezdésben említett intézmények, társaságok és egyesületek munkájukban önállóak. Az állam lehetőségeihez mérten részt vesz ezeknek a társaságoknak és egyesületeknek a finanszírozásában.

Az 5. bekezdésben említett intézmények, társaságok és egyesületek serkentésére és támogatására külön alapítványok létesíthetők. (Így van az eredetiben! Az 5. bekezdés helyett valószínűleg a 2. bekezdés kellene, hogy szerepeljen - a fordító megjegyzése)

A múzeumok, levéltárak és műemlékvédelmi intézmények, amelyeknek az alapítója az állam, biztosítják a területükön élő nemzeti kisebbségek kulturális és történelmi örökségének a bemutatását és védelmét. A nemzeti tanácsok képviselői részt vesznek a közösségük kulturális és történelmi örökségének a bemutatási módjáról való döntéshozatalban.

Anyanyelvű oktatás

13. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van az anyanyelvű iskoláskor előtti, általános iskolai és középiskolai intézményekben a nevelésre és oktatásra.

Ha e törvény meghozatalának idején a közoktatási rendszer keretében az 1. bekezdésben említett nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nyelvén nem folyik oktatás, az állam köteles a nemzeti kisebbségi nyelvű oktatás szervezési feltételeit megteremteni, de számukra addig is biztosítani a kétnyelvű oktatást vagy a nemzeti kisebbségi nyelv, a nemzeti történelem és kultúra elemeinek a tanulását.

Az 1. és 2. bekezdésben említett jog érvényesítéséhez előírható a meghatározott tanulói létszám minimuma, azzal, hogy ez a minimum kisebb lehet a megfelelő nevelési és oktatási forma esetében a törvény által megszabott tanulói minimumnál.

A nemzeti kisebbségi nyelvű oktatás nem zárja ki a szerb nyelv kötelező tanulását.

Az e szakasz 1. bekezdésében említett oktatási programnak a nemzeti tartalomra vonatkozó része jelentős mértékben tartalmazni fogja a nemzeti kisebbség történelmére, művészetére, és kultúrájára vonatkozó témákat.

Az e szakasz 1. bekezdésében említett tantárgyak tanterveinek a kidolgozásában, amelyek a nemzeti kisebbségek nyelvén kifejezik a nemzeti kisebbségek sajátosságait, a kétnyelvű oktatással és a nemzeti kisebbségek nyelvének a nemzeti kultúra elemeivel történő tanulásával kapcsolatban, kötelezően részt vesznek a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai.

A szerb nyelvű oktatási intézmények munkaterveinek és programjainak, a nemzeti kisebbségek iránti tolerancia elősegítése céljából, tartalmazniuk kell a nemzeti kisebbségek történelmével, kultúrájával és helyzetével kapcsolatos ismereteket, valamint egyéb ismereteket, amelyek elősegítik az egymás iránti toleranciát és az együttélést. Azokon a területeken, amelyek a nemzeti kisebbség nyelve hivatalos használatban van, a szerb nyelvű oktatási intézmények tervének és programjának tartalmaznia kell a nemzeti kisebbségi nyelv tanulásának lehetőségét.

14. szakasz

A 13. szakasz 1. bekezdése értelmében történő nemzeti kisebbségi oktatás szükségleteire az állam a főiskolai és a felsőfokú oktatás keretében egyetemi tanszékeket és karokat biztosít, ahol a nemzeti kisebbségek nyelvén vagy két nyelven képezik ki a nevelőket, tanítókat és a nemzeti kisebbségek nyelvét tanító oktatókat.

Az 1. bekezdésében említett főiskolai és felsőoktatáson kívül, az egyetemi kar megszervezi a nemzeti kisebbségi nyelvű lektorátusokat, ahol a nemzeti kisebbségekhez tartozó hallgatók a nemzeti kisebbségi nyelven is elsajátíthatják a szakkifejezéseket.

Az állam az 1. és 2. bekezdésekben említett kötelezettségein kívül segíteni fogja az e szakasz 1. bekezdésében említett oktatáshoz szükséges tanárok szakképesítését és terminológiai továbbképzését is.

Annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára lehetővé tegye az anyanyelvükön való külföldi tanulást, valamint az így szerzett okleveleknek a törvénnyel összhangban való elismerését, az állam serkenteni fogja a nemzetközi együttműködést.

15. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy magán-tanintézményeket, iskolákat vagy egyetemeket alapítsanak és tartsanak fenn, amelyeken az oktatást a nemzeti kisebbségek nyelvén vagy két nyelven szervezik meg, a törvénnyel összhangban.

A nemzeti kisebbségi nyelven folyó oktatás pénzelésében, a törvénnyel összhangban, hazai és külföldi szervezetek, alapítványok és magánszemélyek is részt vehetnek.

Az előző bekezdésben említett pénz- és más adományokra vonatkozóan az állam meghatározott illetékkönnyítéseket vagy mentesítéseket biztosít.

A nemzeti szimbólumok használata

16. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van nemzeti szimbólumokat és jeleket választani és használni.

A szimbólum és jel nem lehet azonos más ország szimbólumaival és jeleivel.

A nemzeti kisebbség szimbólumait, jeleit és nemzeti ünnepeit a nemzeti tanácsok javasolják. A nemzeti kisebbségek szimbólumait, jeleit és nemzeti ünnepeit a Szövetségi nemzeti Kisebbségi Tanács hagyja jóvá.

Azokon a területeken, amelyeken nemzeti kisebbségi nyelv hivatalos használatban van, a nemzeti kisebbség szimbólumai és jelei az állami ünnepeken és a nemzeti kisebbség ünnepein hivatalosan kitűzhetők s közhatalmi jogosítvánnyal felruházott szervek és szervezetek épületein és helyiségeiben.

A nemzeti kisebbségek nemzeti szimbólumainak és jeleinek a 2. bekezdésben említett hivatalos használata esetén kötelezően ki kell tűzni a JSZK, illetve a tagköztársaság szimbólumai és jeleit is.

Nemzeti kisebbségi nyelvű tömegtájékoztatás

17. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van a saját nyelvükön való teljes és elfogulatlan tájékoztatásra, beleértve az információk és eszmék kinyilvánításának, átvételének, továbbításának és cseréjének a sajtó és más tömegtájékoztatási eszközök útján történő jogát is.

Az állam az általa alapított közszolgálat rádió és televízió műsoraiban biztosítja a nemzeti kisebbségi nyelvű tájékoztatási, kulturális és oktatási tartalmakat, de külön rádió- és tévéállomásokat is alapíthat nemzeti kisebbségi nyelvű műsorok sugárzására.

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy nyelvükön tömegtájékoztatási eszközöket alapítsanak és tartsanak fenn.

Negyedik rész

HATÉKONU RÉSZVÉTEL A HATALMI ÉS IGAZGATÁSI SZERVEKBE A SAJÁTOS SÁG KÉRDÉSÉRŐL VALÓ DÖNTÉSHOZATALBAN

Szövetségi Nemzeti Kisebbségi tanács

18. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nemzeti, etnikai, vallási, nyelvi és kulturális sajátosságainak a megőrzése, fejlesztése és védelme, valamint jogainak megvalósítása érdekében, a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság Kormánya megalakítja a Szövetségi Nemzeti Kisebbségi Tanácsot (a továbbiakban: Tanács).

A Tanács összetételét és illetékességi körét a szövetségi kormány határozza meg.

A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsainak képviselői a Tanács tagjai lesznek.

A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai

19. szakasz

Az önkormányzatra való joguk megvalósítása érdekében a nyelvhasználat, az oktatás, a tájékoztatás és a kultúra terén, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek kisebbségi nemzeti tanácsot választhatnak (a továbbiakban: tanács)

A nemzeti tanács jogi személy.

A nemzeti tanácsnak az adott nemzeti közösséghez tartozó személyek összlétszámától függően legalább 15, legfeljebb 35 tagja van, akiket négy éves időszakra választanak meg.

A tanács alapszabályát és költségvetését az alkotmánnyal és a törvénnyel összhangban hozza meg.

A tanács működését a költségvetésből és donációkból (adományokból) pénzelik.

A megválasztott nemzeti tanácsok nyilvántartását az illetékes szövetségi szerv vezeti.

A tanács képviseli a nemzeti kisebbséget a hivatalos nyelvhasználat, az oktatás, a nemzeti kisebbségi nyelven való tájékoztatás és a kultúra területén, részt vesz az e kérdésekről való döntés folyamatában vagy maga dönt és e területeken működő intézményeket alapít.

Az állami szervek, a területi autonómia vagy a helyi önkormányzat egységének szervei a 7. bekezdésben foglalt kérdésekről való döntéshozatal alkalmával kikérik a tanács véleményét.

A tanács az e szakasz 8. bekezdésben említett hatalmi szervekhez fordulhatnak mindazon kérdések kapcsán, amelyek kihatnak a nemzeti kisebbség jogaira és helyzetére.

A 7. bekezdésben említett területekkel kapcsolatos meghatalmazások egy része átruházható a tanácsokra, az államnak pedig biztosítania kell az ezen illetékességek gyakorlásához szükséges pénzeszközöket.

Az e szakasz 10. bekezdésben említett meghatalmazások kerete és fajtája megállapításakor tekintetbe veszik a nemzeti tanács követelését.

A nemzeti tanácsok az önkéntesség, a választhatóság, az arányosság és a demokratikusság elve alapján létesülnek.

A nemzeti tanácsok megválasztásának a szabályait törvény rendezi

Szövetségi Nemzeti Kisebbségi Alap

20. szakasz

A nemzeti kisebbségek társadalmi, gazdasági, kulturális és általános fejlődésének a serkentésére szövetségi alap (a továbbiakban: Alap) létesül.

Az Alap költségvetési eszközökből járul hozzá a nemzeti kisebbségek helyzetének a javítását és kulturális alkotótevékenységének a fejlesztését célzó tevékenységek és projektumok finanszírozásához.

A szövetségi kormány jogszabályban részletezi az Alap összetételét és tevékenységét.

A közéletben való részvétel és a közszolgálati alkalmazásban való egyenrangúság

21. szakasz

A közszolgálatokban való munkaviszony-létesítéskor, beleértve a rendőrséget is, figyelembe kell venni a lakosság nemzeti összetételét, a megfelelő képviseleti arányt és a szerv vagy szolgálati működési területén beszélt nyelv ismeretét.

Ötödik rész

A KISEBBSÉGI JOGOK ÉS SZABADSÁGJOGOK VÉDELME

A kisebbségi jogok megsértésének tilalma

22. szakasz

Azokon a területeken, ahol nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek élnek, tilos minden olyan intézkedés, amely megváltoztatja a terület lakosságának arányát, és amely megnehezítheti a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak élvezését és megvalósítását.

Bírósági és alkotmánybírósági jogvédelem

23. szakasz

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek, és a nemzeti kisebbségi nemzeti tanácsok jogvédelmük érdekében kártérítési igényt nyújthatnak be az illetékes bírósághoz.

A Szövetségi Alkotmánybíróságról szóló törvény rendelkezéseivel összhangban, a Nemzeti és Etnikai Közösségek Szövetségi Minisztériuma, továbbá a nemzeti kisebbség nemzeti tanácsa meghatalmazást kapnak, hogy alkotmányjogi keresetet nyújtsanak be a Szövetségi Alkotmánybírósághoz, ha úgy vélik, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek alkotmányos jogai vagy szabadságjogai megsérültek, vagy ha nemzeti kisebbséghez tartozó személy azzal fordul hozzájuk, hogy megsértették alkotmányos jogait és szabadságjogait.

Hatodik rész

ÁTMENETI ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

24. szakasz*

(Hatályon kívül helyezve)

25. szakasz

Ez a törvény a JSZK Hivatalos Lapjában való közzétételét követő nyolcadik napon lép hatályba.

Megjegyzés:

* A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény (A JSZK Hivatalos Lapja, 11/2002. sz.) 24. szakasza 2009. szeptember 11-étől hatályát veszti, a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény (A SZK Hivatalos Közlönye, 72/2009. sz.) hatályba lépésének napjától.